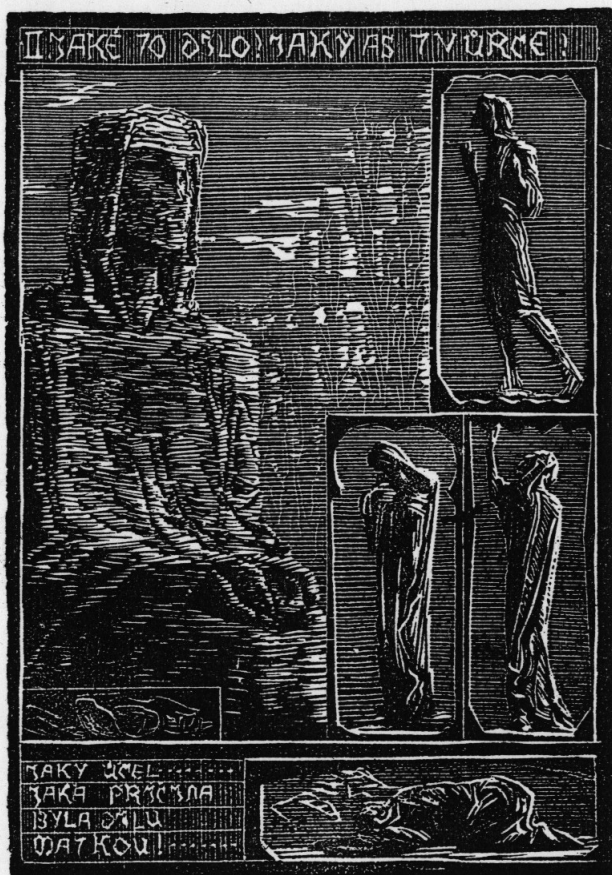

ZPRÁVY

SPOLEČNOSTI FRANTIŠKA BÍLKA

Jak nám Země povídá

My dopadli sem jako Povětroň žhavý. Délkou letu našeho žhavost – velikost naší žízň velikostí pádu. Délka uklidnění se vln – rozpětí naší cesty.

Při čtení těchto slov z cyklu *Cesta* od Františka Bílka se mi v mysli vybavily, jak už to tak bývá, nějaké obrazy a myšlenky. Jednou z těch myšlenek, přesněji vzpomínek, byl text, který jsem před časem četl:

Jsme potomky hvězd. Jsme děti vesmíru. Hořeli jsme ve hvězdách.

To je ukázka z knihy *Myslet jako hora: shromáždění všech bytostí*. Je to soubor textů, meditací, básní, řízených fantazií, poznámek a nádherných kreseb tasmánského deštného pralesa. Tak to stojí na obálce této pro mne důležité knihy. A věřím, že by bylo dobré, kdyby byla důležitou, či alespoň trochu známou, pro více lidí. Proč? To se pokusím napsat. Společným jmenovatelem všech příspěvků v této knize obsažených je ukázat, že lidmi všeobecně přijímaná oddělenost od Země je jen dlouhou dobu udržovaný zvyk. Či přesněji řečeno zlozvyk. Všechny ty neduhy, které z toho plynou snad nemusím ani jmenovat. Jsme jimi postiženi všichni. Nemoci těla i duše, u kterých se léčí (jestli vůbec) jen projevy. Prospěla by nám větší otevřenost, vnitřní klid a svoboda. Vždyť život lidského těla trvá vzhledem k Zemi jen mizivý okamžik. Pocit marnosti či smutku by však byl hrubou

chybou. Na „minimální trvanlivost“ našich těl se totiž můžeme dívat jako v *Evolučním rozpomínání*:

První živé buňky se objevily před 3,7 miliardami let. Každý z nás tam byl, protože každá buňka našich těl je potomkem těchto prvních buněk. Každá buňka našich těl vznikala jejich nepřetržitým dělením a vývojem. Skrze tyto první buňky, naše společné předky, jsme spojeni s každou živou bytostí na Zemi.

To už je docela rozdíl oproti běžným pár desítkám, možná i stovce let, že ano? Kdo nevěří v nesmrtelnost duše, může tak alespoň chovat naději na posmrtný život v tělesných formách jiných bytostí.

Jediný život, jediná láska.

To jsem si dovolil ocitovat název sbírky korespondence O.Březiny a E.Lakomé, kterou sebral a sepsal Petr Holman. Napadlo mne to spontánně, a myslím, že to je podstata problému. Takové zahojení smrtelné rány, která vzniká vydělováním a odporem. Ale vraťme se zase zpět do dvojnosti slovy Františka Bílka:

*Hle přírody chrám. A kdo jej tam nenalezne – nikde jej nenalezne.
Chrámem jest i pouhý strom.*

Aby ten skok nebyl hned tak velký. Skok přes iluzorní propast, na jejíž každé straně jsme my. A dokonce jsme, z jisté úrovně, i samou propastí. Tu vzdálenost v naší mysli se nám totiž asi nepodaří překonat hned. Pro začátek je skvělé vzít v potaz, že by i jiné bytosti měly jistou formu vědomí.

Tam v jihočesku stál jsem na chudé mezi - jen málo živý - vychovaný větry a ledovými bouřemi... Zuřivé větry vyvrátily mne – takže jsem stál kořeny vzhůru a korunou dolů.. Až v práci umělcově – „Adam a Eva“ znovu jsem ožil a prošel půl Evropy.

Tak dává, například, promluvit mohutnému dubu od Zahostic František Bílek. Také ve zvláštním očištném rituálu *Shromáždění všech bytostí* promlouvají ústy zúčastněných různé formy Života k lidstvu:

Jsem Deštný prales. Počítáno vaším lidským způsobem je mi přes sto třicet miliónů let. Kdybych byl jednou z vašich staveb, zahrnovali byste mě starostlivou péčí. Ale místo toho mě ničíte. Pustošíte mě pro novinový papír a levné hamburgery. Ničíte mě tak bezmyšlenkovitě, kácíte tolik mých stromů pro pár prken a zbytek necháváte hnit nebo na místě spálíte. Protínáte mě nepotřebnými silnicemi. Přicházejí po nich nelítostní chamtivci, kteří si dělají nárok mě vlastnit. Způsobujete, že je odplavována silná vrstva mé drahocenné úrodné půdy, která pak ničí korálové útesy, jež mne obklopují. Nemohu snést vaše řvoucí stroje, které se zařezávají do mých kmenů, trhají mé tělo a tisíce let pozvolného růstu přeměňují v pouhé piliny a nábytek. Jak jste troufalí!

Vaše chamtivost a pošetilost zkracuje život vašemu vlastnímu druhu. Když mě zanecháváte zpustošeného a doutnajícího, předpovídáte svou vlastní smrt. Copak nevíte, že pocházíte ze mne? Bez mého zeleného světa váš duch zakrní, bez kyslíku, který vydechují zelené rostliny, nebudete mít co dýchat. Potřebujete mě jako plíce. Já jsem vaše plíce.

Je pro mne nepředstavitelné, že by František Bílek, kdyby žil v nynější době, neviděl tyto souvislosti a nekomentoval je. On, který se zajímal o původ dřeva, ze kterého tvořil, dával mu tak promluvit, a napsal:

Což oněch sta větších a menších – domácích i zámořských dřev – které prošly pracovní – rukama i duší umělce!

To se mi jeví důležité. Nejen rukama vnímat, ale i duší! Umět se vcítit. Nebát se. Vždyť ne všechny výpovědi mohou být tak hrozné jako od Deštného pralesa. Polní květina říká:

Nabízím vám svou vůni a svěží výraz, aby vás přivedly zpátky ke kráse života. Udělejte si čas na to, abyste si mě všimli, a já vám umožním znovu se zamilovat do života. To je můj dar.

Jak napsal Otokar Březina, „*silné umění mluví k tisíci duším tisíci jazyky*“ tak i ke mně promluvílo Bílkovo dílo svým specifickým způsobem. Proto vidím souvislosti tam, kde by je třeba jiný nehledal. Zdají se mi podobnými věci pro jiného naprosto odlišné. Jsem si vědom, že komentuji jen jednu rovinu Bílkova díla. A možná rovinu, kterou jsem si vymyslel. Nepíši žádnou obecnou pravdu, pouze to, jak to vnímám. Berte to tedy, prosím, podle toho.

Michal Kellner

Literatura:

Libuše Svobodová: *Cesta Františka Bílka*, Zvláštní vydání, Brno 1998

Myslet jako hora, Nadácia Zelená Nádej - Abies Publishers, Prešov 1993

František Bílek: *Jak mi dřeva povídala*, Zvláštní vydání, Brno 1992

Otokar Březina: *Prosa*, Česká akademie věd a umění, Praha 1933

Petr Holman: *Jediný život, jediná láska*, Trigon, Praha 1999

V. V. Štech: V zamlženém zrcadle (*úryvky z knihy*)

„*Zloba času*“ v *Náprstkově muzeu*:

Navštěvoval jsem potom o svatém Václavu a Janu muzeum svěřené péči dam bývalého Amerického klubu, rozmnožené o zařízení bytu Náprstkova přítele Julia Zeyera. Původní program ukázek průmyslové výroby byl už překryt pestrými exotickými exponáty. Chodil jsem kolem urny zakladatelovy, navržené architektem Josefem Fantou, mezi bohatými soubory prací našich matek, kol starožitností indiánských, dajackých, mezi přínosem Vrázovým, Feistmantelovým a jedinečnými rytinami Křováků, přivezenými dr. Holubem. Patentní rošt sousedil s Hergeselovým "Sklářem" z Jubilejní výstavy a s barevnou orientální figurou vídeňského sochaře Strassera i obrovitou sádrovou prvotinou Františka Bílka, reliéfem "*Zloba času - naše věno*". (str. 45)

Popis Ferdinandovy třídy:

Ferdinandka ústila do nesjízdné soutěsky Charvátovy uličky. Na jejím rohu rozkládal se patrový dům pekaře Popela, vyhlášeného hlavně suchary. Byla to milá pražská, vlastně spíše českoněmecká rodina, jež vlastnila řadu

originálů Františka Tkadlíka. Tento význačný zakladatel naší výtvarné tradice byl patrně nějakým jejich příbuzným. Druhý krám v domě zabíral Maison Staněk, obchod s čajem, přesahující tehdejší poměry, hodně exotický a velkorysý. Před výlohou stával živý Číňan, jenž vítal kupující do krámu, kde se vyskytovaly i pozoruhodné starožitnosti čínské a japonské, keramiky, látky (kimona) a bambusové zboží. Hlavní sklad byl ve Vladislavské ulici. Proti obchodu Staňkovu byl dům s rozlehlým dvorem a složitou budovou, jež hostila první pražské lahůdkářství a vinárnu Schwertaskovu, po němž zdědili druhová označení švertáskové, kočebři putující po hostincích a vinárnách s rybičkami, nakládanými cibulkami a lahodami, jež zbystřovaly unavených pijáků. Když tato složitá konfigurace vedle empírového Platýzu byla zbořena, objevil se v ní kostel sv. Martina ve zdi jako součást prvotního opevnění Starého města a vynikající památka historická i slohová. Byla snad první architekturou konzervovanou citlivě tuším architektem V. Zákrejsem, podle plánu Kamila Hilberta. Kostel se potom na velmi dlouhou dobu stal významným místem plastik Františka Bílka. (str. 57, 58)

„Krucifix“ v katedrále sv. Víta:

Byl jsem tehdy už více orientován v soudobém českém umění než při oné první návštěvě veliké přehlídky. Měl jsem už za sebou veliký náraz a zážitek třetí výstavy Mánesa. Konala se roku 1900 v sále nově vystavěného obchodního domu "U Štajgrů" ve Vodičkově ulici. Byla uspořádána Janem Kotěrou způsobem do té doby neznámým. Tak, že se všechna díla vázala v povznášející vzdušnou manifestaci, která ohlašovala obrat v dosavadním vývoji a nástup osobností vnitřně spojených jakousi aktivní vůlí. Tuto intonaci určovaly hlavně plastiky Bílkovy, zduchovělá znamení vnitřního povznesení nad nápodobu skutečnosti, náznaky osobních vidin, tlumočící nový význam jevů. Dovedl bych ještě dnes určit, kde visel který obraz. Vzpomínka na sádrového Bílkova Krista vydržela desetiletí a mohl jsem potom přispět k tomu, že jeho realizace ve dřevě byla koupěna státem pro chrám sv. Víta. Nemohl jsem však zabránit jejímu oslabení přehmotným oltářem, autorem před dílo umístěným. (str. 107)

O pavilónu s „Mojžíšem“ pod zahradou Kinských:

Po léta byl to světlý a vznostný hrad umění; odkud dály se výboje českého umění; znamenal dlouho jedinou vyhlídku do světa. Vedlo k němu schodiště, jež ústilo v jakési atrium, které vyplnil tehdy Rodinův "Polibek" a kde později byl Bílkův "Mojžíš", Šalamounova skupina ze Zemské banky a jiné rozměrné plastiky. (str. 111)

Z návštěvy francouzského sochaře E. A. Bourdella ku příležitosti jeho výstavy v pavilónu Mánesa v Praze (únor a březen r.1909):

Stejně otevřený byl (Bourdelle- pozn. M.K.) i jinde. Byli jsme v kostele sv. Martina, kde tehdy byly shromážděny sochy Františka Bílka. Zřejmě mu byla cizí jejich ideovost i grafická kreslířská forma. Postavil se před řezbou „Úzasu“ a optal se Bílka, jenž mluvil dobře francouzsky, proč sochu podrápal. Bílek začal vykládat mystický význam paralelních žlábků povrchu, ale Bourdelle odpověděl: „Ne. Proto, poněvadž jste nedovedl udělat plastiku hladkou.“ \...\ (str. 206,207)

V.V.Štech: *V zamlženém zrcadle*, Československý spisovatel, Praha 1967

vybral Michal Kellner

Ze vzájemné korespondence Otokara Březiny a Františka Bílka

(pokračování z minulého čísla)

Můj drahý,

víte, že jdu stále mezi Vámi. Včely zvoní Vaší dílnou: z kterého mystického úlu vyletěly? Všechno je u Vás symbolem: jdete ze své dílny do zahrady jako z věku do věku. Plna ohnivých květů jsou okna ve výši; a zdá se, jako by se trásly ve splavu světla. Na tragickém a zářícím nebi vidění nabývají linie Vašich skulptur při každém kroku cesty nového významu. Vidím Vašeho Mojžíše: prošel všemi propastmi viny a výšemi Sinaje a zřítíl se, unaven k smrti. Němá bolest před vznikem světa viditelného v něm promluvila. Jako mapa cesty celého lidstva je mystické slovo Adam, jež píše: z prokletí k svatosti, nahoru a zase dolů, temnotami a oslněními, věčnou žízni návratu zmítají se křečovité tahy písma, smazaného slzami, na rozvléjícím se závitku času... A proti němu, vidění bolesti a lásky, Kristus.

Můj drahý, děkuji Vám za krásný list; jste básníkem; bratrské stisknutí Vaší ruky dodává síly. Za všechno, co jsem u Vás žil, Vám děkuji a za každý krásný úsměv Vaší paní a za tichá její a Vaše slova.../.../

O. Březina F. Bílkovi, Jaroměřice 14. 9. 1904

Milý příteli,

dostal jsem Vaše práce, dojat Vaší dobrotou. Ze všech zdí mého příbytku září na mne čistá sugesce Vašeho díla. Jako do mystického hvozdu vnikám stále hlouběji do Vaší myšlenky; a tisíce hlasů šumí kolem a při každém kroku, na neočekávaném místě mezi větvemi, čekám s tlukoucím srdcem vyšlehnutí Slunce. Jaká podivuhodná řeč je sochařství! Jakou úzkostnou důtklivost dává mlčení! Do jakých hlubin a život a smrt sahá moudrost a tajemné nápovědi gesta! Cítím to, když stojím před Vašimi pracemi; a zdá se mi, že v minulosti jediný Swedenborg tušil tajemný svět, který otvírá před naší meditací skryté záření každého údu našeho těla.

Ale, můj drahý, tento dopis určen jest jen mému poděkování za Vaši lásku. Přijímám od Vás stále, a tak málo mohu dát Vám! Ale není to nejvyšší Vůle, která tvoří svět kolem nás a která myšlenky Vaše a moje síla v jednom otevření dlaně, takže rostou teď mezi sebou a já jsem ze všech stran obklopen Vašimi květy? /.../

O. Březina F. Bílkovi, Jaroměřice 29. 9. 1904

Drahý příteli, v sobotu v poledne narodila se nám dceruška. Vše je zdrávo a šťastno. Paní má Vás srdečně pozdravuje. Procházím všemi branami života s pohledem slz. Tentokrát došel jsem k bolestným branám temnoty, kdy měří dobře duše hloubku svou a výši nebes; došel jsem i k světlým výším bolesti, kdy myšlenka Boha „stvořiti svět“ v Něm bolestně se rodila. /.../

F. Bílek O. Březinovi 8.5.1905

Drahý příteli,

jako bych na prahu domu Vašeho, tichý, stál, přijměte, i paní Vaše, mé stisknutí ruky. Není dítě poslem z tajemného světa, jenž usedá u našeho stolu a v nepochopitelné pokoře ani tím nejchudším neopovrhne? Jaké vichřice, jaká štěstí, jaká otevřená nebesa, jaké blízkosti smrti a jaká osudem zatížená mlčení předcházela jeho příchodu? Máte pravdu, milost se k nám sklání v dítěti - a spravedlnost a soud. I tvrdí muži, jejichž život je jako tažení nepřátelskou zemí, znamenáná ohněm, a kteří nevěří ničemu nežli jen ráně a smrti, jež nic neprozradí, i oni v lásce k svému dítěti, nevědouce o tom, vyvracejí sebe, uctívají věčnost a spasení lidí.. Neboť mocnější nežli svět, do něhož jsme zajati a jemuž až příliš sloužíme, je svět, který má přijíti. a v každém dítěti je naděje Spasitele země.

Vítána budiž sestra naše; ať zůstane námi, sladká, v dobách soumraku a nebezpečství.

O.Březina F.Bílkovi, Jaroměřice 11.5.1905

Drahý příteli,

konečně Vám mohu zase psáti; bouře se přehnal, chvějící se věci stojí přede mnou zase pevně ve světle dne. Takové udeření vichřice na naší cestě má svou duchovní krásu. Zdá se, jako by se hnulo něco proti nám ve světě neviditelném. Iluzivní perspektivy, které nás klamou o pravé velikosti věcí, se sesuly. Tajemná moudrost láme něžně naše ruce, aby ukázala, že není ničím jejich vlastní síla.

Před neočekávaným má láska jistá gesta, jimiž se prozrazuje. Můj drahý, jak jsem Vás viděl krásného i vzácnou paní Vaši v těch dnech! S jakou vděčností cítím jsem teplé setkání Vašich rukou z dálky!

Ale nehněvejte se, odejeti není mi možno. Doposud mám sice dovolenou a mohl bych ji snad i prodloužit o nějaký týden, ale nebylo by bratrské a dobré ode mne, abych ji zneužíval a jiné nechával pracovat za sebe. Neustanovili sem nikoho místo mne a všechny mé hodiny přidali ostatním, takže všichni už při každém kroku zastavují se únavou a ohlížejí se po mně. Vím, co by se dalo na to říci, ale v každém z nás jinak se lomí a klade pravda a zde na zemi není možno rozhodnouti, která je vyšší, jen dle účinku jejího, jak přispívá k štěstí lidí.

Budu se těšiti na několik řádek od Vás; jak postupuje Vaše dílo, budete-li letos vystavovati v Praze. Volné směry slíbily ukázkou z Vašich prací. Četl jsem, že jste přednášel v akad. klubu Étos. Nevíte snad, ke vyšel referát o tomto večeru, abych si mohl zaopatřiti obsah Vaší přednášky? Tisknu teď nové vydání Stavitelů chrámu a připravuji novou knihu veršů. /.../

O.Březina F.Bílkovi, Jaroměřice 3.3. 1906

/.../ Hovořil jsem ve klubu Étos; mile mne zvali. Nedostatečná místnost a hospodský řev dovolily však slyšeti jen skrovnickému počtu. Byl to více rozhovor než přednáška. Referátů nebylo. A stál-li byste i obsah rozmluvy mojích, snad by to bylo možno k slovu Vašemu až jednou - za klidu večera ve

milém domku našem, kdy bezpočtu hvězd budu míti před očima, mezi nimiž budu Vám pak číst.

Snad bylo důležitější zde, „abych mluvil“, než aby mi bylo rozuměno!?

Beztoho poznáte pak, že dosud s Vámi kráčím cestou za pozdního západu, za vichřice nad hlavou, kdy dvě srdce hovořila jedněmi ústy. /.../

Tisknete vzácnou knihu svou /.../ a připravujete událost - novou knihu-pro vesmír duší (neboť je pro mne zde událostí vzácnou Vaše práce). Kdo k Vašem oltáři však dostoupí, aby pochopil svatou Vaši oběť? Kde jsou oči, které by dostoupily výše Vašeho trůnu, a srdcí, jež by dosáhla propasti Vašeho ponížení?

A zdali je uší k slyšení, jež by zaslechly, že z trůnů svých mluvíte zákony nepohnutelnými po věky mezi nebem a zemí? A přec ona čtvrtá a nejvyšší část Vaší tvorby (po onom viditelném znamení přístupném všem, po oné neviditelné milosti přístupné jen bratřím dobré vůle a po myšlence „Vašeho slova“ zde na zemi přístupné jen zasvěceným), ono svaté Mlčení, v němž je zahalena práce i život Váš a pro které nalezneme výraz až tam, kde není slz, v té písni nové - ta část práce a života dojíhá mne též u Vás nejvíce. /.../

F. Bílek O. Březinovi, dopis č. 49

Z: Otokar Březina: *Korespondence I.*, Host, Brno 2004 přepsal Aleš Nevečeřal

Centrum Františka Bílka

O projektu transformace Bílkovy vily v období říjen 2007 - září 2009
(viz: <http://www.villabilekcentre.cz/>)

Filozofie

❖ Bílkova vila v Praze je jako jedna z nejpůvodnějších architektur českého symbolismu příkladem tzv. "Gesamtkunstwerku", tedy komplexního uměleckého díla, které v jednotícím konceptu navzájem propojuje prvky architektonické, sochařské a uměleckořemeslné.

Na podzim 2007 započatá rozsáhlá rekonstrukce umožní:

❖ zachovat tuto památku a vytvořit zcela novou expozici, která propojí jednotlivé původní obytné interiéry a ateliér Františka Bílka v organický celek, ve spolupráci s předními českými odborníky

❖ vybudovat archiv Františka Bílka, který se stane nedílnou součástí centra Františka Bílka, splňujícím požadavky na moderní vědecké a studijní pracoviště světového formátu

❖ jedním z cílů projektu vytvoření Centra Františka Bílka je i propojení s novou expozicí domu s ateliérem F. Bílka v Chýnově u Tábora

Projekt Centra Františka Bílka

➤ Nová expozice v ateliéru bude koncipovaná takovým způsobem, který umožní představit Bílkovo dílo v jeho základních ideových celcích, které prostupují celou tvorbou. Důraz v expozici ateliéru bude proto soustředěn na rané období Bílkovy tvorby, začínající stipendijním pobytem v Paříži a končící zhruba polovinou druhého desetiletí dvacátého století. Tento projekt bude připravován paralelně s novou expozicí ve vile v Chýnově předním světovým odborníkem na dílo Františka Bílka Prof. PhDr. Petrem Wittlichem.

➤Původní obytné interiéry v části v přízemí vily a v části prvního patra budou navrženy tak, aby umožnily vizuálně propojit v jeden organický celek jednotlivé druhy uměleckých forem včetně uměleckořemeslné práce, tzn. nábytek, svítidla, drobnou plastiku, kresby, grafické listy, keramiku. Plně respektováno bude původní určení interiérů s dochovaným originálním nábytkem vily, s výjimkou sedací sestavy ve výklenku přízemí, která je ze souboru, který Bílek vytvořil pro čekárnu ordinace MUDr. Nečase. V přízemí bude opět situovaná Bílkova pracovna a jídelna v přízemí a dětský pokoj v prvním patře

➤Centrum Františka Bílka bude umístěno v podkroví druhého patra. Zde bude zpřístupněn veškerý dochovaný písemný a fotografický materiál z Bílkovy pozůstalosti, který je v současné době deponovaný na základě smlouvy v Archivu hl.města Prahy, kde byly některé poškozené části konzervované. Kromě badatelný pro prezenční studium Bílkových prací bude v prostoru archivu možné prezentovat část uměleckého materiálu a například ukázkou prací pro knihu, ilustrace, studijní kresby apod.

Kontaktní adresy Společnosti Františka Bílka:

předseda:	Aleš Nevečeřal Přemyslovská 23 130 00 Praha 3 tel. 222 713 150	Jednatelka:	Alena Kubičková Křivenická 413/16 181 00 Praha 8 tel. 233 554 150
-----------	---	-------------	--

Na titulní straně je dřevoryt F.Bílka *Jaké to dílo! Jaký as tvůrce!*

ZPRÁVY	Pro své členy vydává dvakrát do roka Společnost Františka Bílka
	Adresa : Michal Kellner, Nad Budánkami II. 12, 150 00 Praha 5 tel. 723 752 116, e-mail: michalkellner@email.cz